

ROBERT KLEIN: MŮJ ZÁKON JE ČLOVĚK

Roberta Kleina si připomínáme jako neúnavného odboráře usilujícího o zlepšení pracovních podmínek soukromých zaměstnanců, jako politika, který hájil demokracii proti nastupujícímu fašismu, a jako člověka zavražděného nacisty. Z těchto důvodů mu v říjnu 2021 udělil prezident republiky vyznamenání Za zásluhy I. stupně in memoriam.

JIŘÍ POKORNÝ

Robert Klein se narodil 14. července 1885 v Poděbradech v česko-židovské rodině malého obchodníka. Během svého působení v Plzni jako obchodní příručí založil jednu ze skupin sociálně demokratického Ústředního svazu obchodních zřízenců. Na rozdíl od většiny odborových organizací se tento svaz snažil nikoli o organizaci zaměstnanců podle národního principu – naopak byl vědomě budován jako organizace spojující Čechy i Němce. Klein celkem rychle dokázal, že plzeňská skupina záhy patřila k největším a nejaktivnějším v celém svazu.

Úspěšné působení odborového představitele přerušila první světová válka. Klein byl odvelen na východní frontu, podařilo se mu však přeběhnout a vstoupit do legie. Jako legionář se do vlasti vrátil až v roce 1919.

Po návratu mu představenstvo svazu nabídlo místo vedoucího tajemníka. Klein souhlasil a začal budovat velkou organizaci soukromých zaměstnanců působících v obchodě, průmyslu, v družstvech i službách.

Organizovat soukromé zaměstnance nebylo jednoduché, protože cítili silnou zodpovědnost ke svým podnikům a zaměstnavatelům, k nimž měli často docela blízko, byli vychováni k individualismu a přesvědčení, že nemají zapotřebí se sdružovat. Postupně, jak jich přibývalo, se pouta k zaměstnavatelům začala uvolňovat a soukromí zaměstnanci dospívali k přesvědčení, že jejich postavení se od postavení dělnictva příliš neliší a že ho mohou zlepšit jen sami, jako organizovaná síla. Toto rozhodnutí posiloval jejich rostoucí počet a zároveň také vědomí mimořádného významu pro moderní společnost. Klein to dobře chápal a toto

vědomí společně s jeho pracovitostí, elánem a rozvahou, tedy vlastnostmi každého tehdejšího odborového předáka, přispělo k tomu, že nové organizaci se tak dařilo.

V čele Jednotného svazu soukromých zaměstnanců

Rozšíření zaměstnaneckých kategorií, které svaz organizoval, odpovídala i změna názvu na Jednotný svaz soukromých zaměstnanců (JSSZ, Einheitsverband der Privatangestellten). Internacionální ráz svazu se ještě posílil, protože se otevřel všem národům tehdejšího Československa. JSSZ organizoval dobře placené zaměstnance a zaměřoval se na příslušníky nových moderních profesí – personál továren na výrobu letadel, letce, obchodní cestující apod. Nemohlo proto překvapit, že JSSZ se během krátké

doby stal druhým nejpočetnějším sociálně demokratickým svazem, v roce 1938 sdružoval 87 000 zaměstnanců. Přesto svaz zaměstnával ještě náboráře, kteří obcházeli podniky a získávali dosud neorganizované zaměstnance pro vstup do JSSZ.

Svaz usiloval o skutečně novou odborovou politiku. Podle Kleina a jeho kolegů doba, kdy odborovým organizacím stačilo pouze bojovat za dílčí zlepšení situace pracujících, už minula. Odbory byly postaveny před úkol stát se organickým článkem života státu, podílet se na něm a kontrolovat ho – alespoň v hospodářské oblasti. To ovšem předpokládalo, že odbory dokážou formulovat své představy a obhajovat je i ve složitých teoretických diskusích. Proto Klein spolupracoval např. s profesorem Vysoké školy obchodní Josefem Mackem, profesorem pojistné matematiky Emilem Schoenbaumem z Přírodovědecké fakulty UK a dalšími odborníky. Díky tomu mohl jako poslanec kvalifikovaně zasahovat do diskusí v parlamentu o různých sociálně politických zákonech, z nichž ostatně nemálo sám inicioval. Klein stejně jako další svazoví funkcionáři považoval za rozhodující, aby názory a stanoviska JSSZ pronikaly na veřejnost. Tomu odpovídal velký důraz na tisk a na časté a profesionálně připravené a zvládnuté propagandistické kampaně. V archivu JSSZ se zachoval bezpočet letáků informujících o požadavcích JSSZ a vyzývajících k jejich podpoře či zvoucích na přednášky Roberta Kleina a dalších představitelů svazu.

Klein si uvědomoval, že pro budoucí vývoj JSSZ je rozhodující získat mládež. Tomu sloužila řada sportovních a kulturních akcí, v souvislosti s tím se velký důraz kladl i na moderní vzdělávání. Klein

se podílel na organizování školy svazových tajemníků a funkcionářů, podporoval odborné kurzy ve všech oborech. JSSZ pořádal několik anket, které měly stanovit, kde jsou slabiny současného odborného školství, a navrhnout zlepšení.

Hospodářský plán i boj za ochranu demokracie a míru

Vyvrcholením odborové politiky svazu se stal Hospodářský plán Jednotného svazu soukromých zaměstnanců, publikovaný v roce 1934. Jeho autoři si uvědomovali hloubku krize, v níž se československé

hospodářství nacházelo. Nedomnívali se, že by ji šlo zažehnat dílčími (např. měnovými) opatřeními – vyslovili se pro zavedení moderní plánovitě, socialisticky orientované ekonomiky. Tento vývoj neměla zaručit revoluce, nýbrž soustava postupných reforem. V souvislosti s úvahami o organizaci zahraničního obchodu, jehož stabilizace byla pro československou ekonomiku životně důležitá, doporučovali utužit hospodářské svazky mezi státy střední Evropy.

Tak zasáhl JSSZ i do mezinárodní politiky. Z Kleinovy iniciativy byla v roce 1933 ustavena Pracovní pospolitost soukromých zaměstnaneckých organizací ve střední Evropě. Tato organizace, na jejímž ustavení

se domluvily nezávislé odborové svazy ze střední Evropy, měla přispívat k užší spolupráci především v oblasti hospodářské politiky.

V době ohrožení československého státu se JSSZ plně zasazoval o rozhodný boj proti Henleinovi i Hitlerovi na záchranu demokracie a míru. Klein vždy zdůrazňoval, že bránit republiku jsou odhodláni především široké vrstvy zaměstnanecké, a proto státu musí záležet na tom, aby se jejich sociální postavení nezhoršovalo a jejich vztah k demokratické republice neoslabil.

Zatčení, koncentrační tábor a smrt

Po obsazení českých zemí nacisty a zřízení protektorátu Čechy a Morava se Klein jako přední představitel demokratického a protifašistického hnutí a navíc jako Žid ocitl ve smrtelném nebezpečí. Přes výzvy k emigraci se rozhodl zůstat. Již 18. března 1939 byl odvezen na Pankrác, odkud se 28. dubna ještě vrátil. Podruhé byl zatčen 1. září 1939. V koncentračním táboře Buchenwald byl veden jako „politický Žid“ a přidělen na mimořádně obtížnou práci – roztloukání a přenášení kamene. V důsledku těžké dřiny, nelidského zacházení a psychického vypětí se Kleinův zdravotní stav výrazně zhoršil. To přispělo k tomu, že byl zařazený do transportu akce Sonderbehandlung 14f13. Pod tímto názvem se skrývala likvidace nemocných, invalidních a duševně nemocných, příp. židovských vězňů. Kleinův život skončil v noci ze 14. na 15. července 1941 ve sklepení zámku Pirna-Sonnenstein.

Robert Klein nemá nikde hrob. Jen v Praze-Strašnicích, těsně u krematoria, najdeme kenotaf připomínající jeho život a smrt. Na kameni je nápis: Můj zákon je člověk.

Spolufinancováno
Evropskou unií

Článek vznikl v rámci realizace projektu Sociální dialog pro sociální smír a hospodářský růst, registrační číslo CZ.03.01.03/00/22_001/0000084, podpořeného finančními prostředky z ESF a ze státního rozpočtu ČR v rámci Operačního programu Zaměstnanost plus.

OD AŠE AŽ

Jednotný svaz

**Volá Vás -
chrání Vás!**

K JASINĚ

Soukromí zaměstnanci z kanceláří, průmyslu a obchodů, pojdte s námi za nový, lepší svět!

Doba žádá soustředění sil

Je nemyslitelné žít bez odb. organizace

Jednotný svaz sdružuje 80.000 soukromých zaměstnanců

Zveme i Vás ke spolupráci na budování státu a jeho hospodářské a soc. politiky

Zajistěte sobě i rodině morální i hmotnou podporu v každé době

Na podpořkách vyplaceno 36,560.362 Kč

Přihlaste se u:

Píseň, Pobřeží 8

Ústředí:
Praha II, Na Zbořenci číslo 18

Zemské sekretariáty:
Brno, Lážanského nám. číslo 3
Bratislava, Sedlárská 7

Krajské sekretariáty:
Moravská Ostrava, Tyršova č. 2
České Budějovice, Krajinská č. 1
Olomouc, Riegrova 11
Teplice-Sanov, Terezijská č. 22
Pardubice, Hotel „Veselka“
Jihlava, Husova 9
Prostějov, Hádkovo náměstí č. 3
Liberec, Soukenné náměstí č. 1
Hodonín, Štefánikova 24
Hradec Králové, „Sítelnice“
Kolín, Havlíčkova třída číslo 23
Kladno, náměstí Svobody 1499
Užhorod, Koriatovičovo nám. 1
Košice, Orlika ulice 15
Mladá Boleslav, Jiráskova 221
Žilina, Masarykova 22